

JOSEPH CONRAD

NARCISSUS'UN ZENCİSİ

Çeviri: ERHUN YÜCESOY

JOSEPH CONRAD
NARCISSUS'UN
ZENCİSİ

Can Klasik

Narcissus'un Zencisi, Joseph Conrad

İngilizce aslından çeviren: Erhun Yücesoy

The Nigger of the Narcissus

© 2013, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2013

3. basım: Haziran 2021, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Editör: Seçkin Selvi

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak uygulama: Alper Zeki / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-07-5184-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750751844

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

JOSEPH CONRAD
NARCISSUS'UN
ZENCİSİ

UZUN ÖYKÜ

İngilizce aslından çeviren

Erhun Yücesoy

Joseph Conrad'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Üç Deniz Öyküsü, 2010

Karanlığın Yüreği, 2011

Muhbir, 2014

Lord Jim, 2015

JOSEPH CONRAD, vatansever ve soylu bir ailenin çocuğu olarak 1857 yılında Polonya'da doğdu. Babası politik oyunlar yazan bir aydındı. Polonya'daki 1863-64 Ocak Ayaklanması'nın liderlerinden olduğu için sürgüne gönderildi. Sürgün sırasında eği ve kendisi ölünce, on bir yaşında yetim kalan Conrad dayısının yanında büyüdü. On altı yaşında Marsilya'ya giden Conrad denizci oldu ve deneyimlerini eserlerine aktardı. Denizle iç içe olan yapıtlarında insan ruhunun, görev ve onur duygularıyla hesaplaşmasını dile getirdi. En önemli yapıtları arasında, çoğu sinemaya da uyarlanmış olan *Karanlığın Yüreği* (Francis Ford Coppola / *Kıyamet*), *Lord Jim*, *Nostromo*, *Gizli Ajan*, *Batı Gözüyle*, *Talih*, *Zafer*, *Gölge Hattı*, *Maceralar Beldesi (Korsan)* sayılabilir. *The Mirror of the Sea*, *Memories and Impressions* (Denize Tutulan Ayna: Anılar ve İzlenimler), *Notes on my Books* (Kitaplarım Üzerine Notlar), *Last Essays* (Son Denemeler) adında anı ve deneme kitapları vardır.

ERHUN YÜCESOY, 1969'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kıbrıs'ta İngiliz Koleji'nde tamamladı. 1992'de Bilkent Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi. Çeşitli bankalarda kurumsal bankacılık alanında çalıştı. Bankacılığın ardından emtia ithalatı yapan şirketlerde finansman ve ithalat direktörlüğü görevlerini yürüttü. Tıp, evrim biyolojisi, sosyoloji, tarih, liderlik kuramları, moda felsefesi, edebiyat gibi farklı alanlarda on kitabı Türkçeye çeviren Yücesoy halen serbest dış ticaret danışmanlığı yapmaktadır.

... Efendim konuşmasında bu gemiye olan
büyük sevgisini açıkladı.

*Samuel Pepys'in Günlüğü*¹

1. İngiliz günlük yazarı Samuel Pepys'in (1633-1703) "Efendim" diye sözünü ettiği kişi, kendisinin hâmisi, ünlü amiral Sandwich Kontu Edward Mountagu'dür (1625-1672).

Denizdeki dostlarımla ilgili bu hikâyeyi
Edward Garnett'e¹ adıyorum.

1. Edward William Garnett (1868-1937), Conrad'a yazarlığının ilk döneminde yol gösteren editör ve eleştirmen.

I

Narcissus¹ gemisinin ikinci kaptanı Mr. Baker, bir adımda aydınlık kamarasından kış güvertesinin karanlığına çıktı. Başının üzerinde, pupanın hemen kenarında duran gece nöbetçisi çana iki kez vurdu. Saat dokuz olmuştu. Tepesinde duran adama seslenen Mr. Baker, “Bütün tayfalar gemide mi Knowles?” diye sordu. Adam ak sak adımlarla merdivenden indi ve dalgın, düşünceli bir ifadeyle, “Sanırım gemideler efendim. Bizim adamların hepsi orada ve bir sürü de yeni gelen var... Hepsi orada olsa gerek,” dedi.

“Güverte lostromosuna söyle, tayfaların tümünü geminin kış tarafına göndersin,” diye sürdürdü Baker konuşmasını, “ve miçolardan birine söyle de buraya doğru dürüst bir fener getirsin, zira yoklama almak istiyorum.”

Ana güvertenin kış tarafı karanlıktı, fakat yarı yoldan itibaren kasara kamarasının² açık kapılarından iki par-

1. Conrad, Bombay'dan (bugün Mumbai) Dunkirk'e yolculuk yapan, 1876 yılında inşa edilmiş tam donanımlı 1336 tonluk, demirden yapılmış Narcissus gemisinde 28 Nisan-16 Ekim 1884 tarihleri arasında üçüncü kaptan olarak görev yaptı.

2. Ana güverteden daha yüksekteki küçük güverte kasara olarak adlandırılıyor. Bu bölümün altında tayfaların yatakhaneleri ve ambar var. Bu bölümü bundan sonra “başaltı” diye adlandıracağız.

lak ışık huzmesi, geminin üzerine bir çarşaf gibi örtülmüş sessiz gecenin karanlığını kesiyordu. İnsan sesleri bir uğultu gibi iştiliyordu orada; sancak ve iskelede, aydınlık kapı ağızlarında huzursuzca hareket eden adamların silüetleri, teneke levhalardan kesilip biçilmiş karanlık şekiller gibi bir anlığına görünüp kayboluyordu. Gemi denize açılmaya hazırды. Marangoz, ana ambar kapağının son takozunu da vurarak yerine çakıp soktuktan sonra saat tam beşi gösterdiğinde ağır ahşap tokmağını yere bırakmış ve itinayla yüzünde biriken terleri silmişti. Güverteler süpürülmüş, bocurgat yağlanmış ve demir almaya hazır hale getirilmişti; sabahın erken saatlerinin berrak, serin dinginliğinde gürültüyle ve tıslayarak çarklarını çevirip sıcak dumanlar salarak gemiye yaklaşacak römorköre hazırlık olsun diye bir ucu yukarı kaldırılıp, pruvadan aşağıya sarkıtılan büyük yedek çekme halatı, uzun rodalar halinde baş güvertenin bir yanında yatıyordu. Kaptan, mürettebattaki ek-sikleri tamamlamak için yeni tayfalar tutmak üzere karaya çıkmıştı; o gün yapılması gereken işlerini tamamlamış gemi zabitleri birazcık olsun soluklanacak zaman bulmaktan hoşnut, ayakaltından çekilmişlerdi. Karanlık bastıktan kısa bir müddet sonra, izin alıp karaya çıkmış birkaç denizciyle yeni tayfalar, daha iskele merdivenine yanaşmadan ücretlerini almak için yaygara koparan beyaz giysili Asyalıların kürek çektiği kıyı sandallarıyla gemiye gelmeye başladılar. Kürekçilerin konuştuğu bu Doğu dilinin ateşli ve kulakları tırmalayan uğultusu, küfürlü haykırışlarla bu yüzsüzce taleplere ve sahte umutlara karşı çıkan çakırkeyif denizcilerin sesleriyle çatışıyordu. Doğu'nun göz kamaştırıcı, yıldızlarla bezenmiş dinginliği, beş anna ile yarım rupi¹ arasında değişen paralar uğruna ko-

1. Rupi geçmişte olduğu gibi günümüzde de Hindistan'ın standart para birimidir. On altı anna bir rupiye eşdeğerdır.

pan öfkeli feryatlar ve sitemkâr çığlıklarla parçalanıp bozuluyordu ve böylece Bombay Limanı'ndaki herkes, yeni tayfaların Narcissus'a katıldığını öğrenmiş bulunuyordu.

Kulak tırmalayıcı sesler gitgide azaldı ve dindi. Kayıklar artık etrafa sular sıçratan üçlü-dörtlü gruplar halinde değil, teker teker gemiye yanaşıyorlardı ve omzunda uzun bir çantayla sallana sallana merdivenden borda iskelesine çıkarken bir yandan da, "Size bir kuruş daha fazla vermem! Cehennem'e kadar yolunuz var!" diye bağırmanın sesi, kürekçilerin fısıltılı itiraz ve sitemlerini yarıda kesip boğuyordu. Başaltında, sicimlerle bağlanmış kutular ve yatak denkleleri arasında dikilen ve sağa sola sallanan yeni tayfalar, iki katlı ranzalarda üst üste oturan ve kusur arayan, ama dostça bakışlarla kendilerini süzen eski mürettebatla arkadaşlık kurmaya başladılar. Başaltındaki iki fenerin fitilleri iyice açılmıştı ve yoğun bir parlaklık yayıyorlardı; kıyıda giyilen sert keçeden yapılmış melon şapkalar ya başların gerisine itilmiş ya da güvertedeki zincir palamarlarının yanına yuvarlanmıştı; al al olmuş suratların her iki yanında, düğmeleri açık beyaz yakalar öne doğru çıkıntı yapıyordu; beyaz manşetlerden fırlamış iri kollar inip kalkıyor, kahkahalar ve boğuk sesler arasında homurtuların kesintisiz uğultusu yükseliyordu. "Hey evlat, buraya bak, şu ranzayı al!.. Sakın onu elleme!.. En son hangi gemide çalıştın?.. Evet biliyorum onu... Üç yıl önce Puget Sound'da!... Bu ranza sızıntı yapar, demedi deme!.. Hadi ama; bi el at da şu sandığı çevirelim!.. Karaya çıkan kibar beyler, aranızda içki getiren var mı?.. Biraz tütün versene bize... Biliyorum o gemiyi; kaptanı içkiden geberip gitti... Züppenin tekiydi!.. Şişede değil, midesinde durmasını tercih ederdi içkinin...

1. ABD'nin Washington eyaletinin kuzeybatı kıyısında, Pasifik Okyanusu'nda bir körfez.

Bakın söylüyorum, bir fahişenin güvertesine çıktınız. Burada kazandığınız her kuruşun acısını çıkarırlar.”

Belfast lakaplı, Craik adında ufak tefek bir adam, sırf yeni gelen tayfaların zihinlerini bulandırmak maksadıyla ilkelerden dem vurup martaval okuyarak gemiyi şiddetle kötülüyordu. Gemici sandığının üzerinde yanlamasına oturan Archie dizlerini toparlamış, elinde tuttuğu iğneyi durmadan mavi pantolonundaki beyaz bir yamaya batırıp çıkarıyordu. Siyah ceketler, dik yakalı gömlekler giymiş adamlar, yalınayak, kolları çıplak, renkli gömleklerinin açık yakasından kıllı göğüsleri görünen adamlarla, başaltının ortasında iç içe girmişlerdi. O itiş kakış ve havaya savrulan tütün dumanları içerisinde adamlar sallana yalpalaya hareket ediyor, hepsi bir ağızdan konuşuyor, ikide bir küfrediyorlardı. Pembe çizgili sarı gömlek giyen bir Rus Finlisi, alnına düşmüş dağınık saçlarının altından hülyalı gözlerle havaya bakıyordu. Pürüzsüz, bebek yüzü, ızbandut gibi iki genç İskandinavyalı, yataklarını yaymak için birbirlerine yardım ederken bir yandan da bu neşeli ve manasız küfür fırtınasının ortasında sessizce tebessüm ediyorlardı. Gemideki yetkin denizcilerin en yaşlısı, ihtiyar Singleton, fenerlerin tam altında, yarı beline kadar soyunmuş, güvertede diğerlerinden ayrı tek başına oturuyordu. Güçlü, geniş göğsü ve muazzam kol kasları vahşi bir kabile şefi gibi dövmelemlerle kaplıydı. Mavi ve kırmızı dövme desenlerinin arasında beyaz derisi saten kumaş gibi parlıyordu; çıplak sırtını cıvadranın alt tarafına dayamıştı ve güneşten yanmış, iri suratının önünde, kol boyu mesafesinde bir kitap tutuyordu. Gözlükleri ve saygı uyandıran ak sakalı ile yaşlı, saygın ve vahşi bir ataerkil yöneticiyi andırıyordu; dünyanın günahkâr karğası içinde sükûnetini koruyan barbar bilgeliğin canlı örneği gibiydi. Olanca dikkatini okuduğu kitaba vermişti ve sayfaları çevirirken, kaba ve sert yüz hatlarında ciddi

bir şaşkınlık ifadesi belirliyordu. *Pelham*¹ okuyordu Singleton. Güney denizlerine seyahat eden gemilerin güvertelerinde Bulwer Lytton'ın bu denli revaçta olması muhteşem ve tuhaf bir olgudur. Onun cilalı ve içtenlikten yoksun cümleleri, dünyanın o karanlık ve unutulmuş köşelerinde dolaşan koca çocukların saf zihinlerinde ne gibi fikirler canlandırır? Onların o sıkıntılı, deneyimsiz ruhları Lytton'ın ağdalı, süslü laf kalabalığı içinde nasıl bir anlam bulur? Nasıl bir heyecan, nasıl bir kayıtsızlık, nasıl bir yatıştırma ve kendini kandırmadır bu? Akıl sır erdirmek mümkün değil! Acaba kavranılamayanın yarattığı bir cazibe ve büyülenme mi söz konusudur; yoksa olanaksızlığın çekiciliği mi? Ya da Lytton'ın hikâyeleri, yaşamın sınırlarının ötesinde mevcudiyetlerini sürdüren ve ömür boyu denize mahkûm olan bu insanlarda, kepa-zelik ve iğrençliğin, pislik ve açlığın, sefalet ve yok oluşun hudutlarında gezinen görkemli bir dünyanın, hayata dair bildikleri tek şeyin, karaları kuşatan, saflığı bozulmaz o okyanusların sularıyla dört bir yandan sardığı bu dünyanın gizemlerini çözmüşçesine bir his mi uyandırır? Akıl sır ermez!

On iki yaşından beri güney denizlerine seyahat eden, son kırk beş yıl içerisinde (belgelerinden hesapladığımıza göre) karada geçirdiği süre kırk ayı geçmeyen Singleton, güzel yaşanmış uzun yılların beraberinde getirdiği huzur ve soğukkanlılıkla, bir gemiden aldığı parayı cebine koyup yeni bir gemide iş bulana değin geceyle gündüzü neredeyse ayırt edemeyecek vaziyette dolaştığından bahsederek övünen yaşlı Singleton, bütün o seslerin ve bağırsı çağırışların arasında kımıltısız oturmuş, *Pelham*'ı adeta hecele-

1. Edward George Bulwer Lytton tarafından yazılmış *Pelham ya da Bir Beyefendinin Maceraları* (1828) başlıklı roman, Henry Pelham adında soylu bir züppenin başından geçen maceraları anlatır.

yerek yavaş yavaş okuyordu. Kendinden geçercesine dalmıştı elindeki kitaba. Düzenli aralıklarla soluk alıp veriyordu ve o kocaman, kararmış elleriyle kitabın sayfalarını her çevirişinde, büyük beyaz kollarının adaleleri, pürüzsüz teninin altında hafifçe sallanıyordu. Beyaz bıyığının örttüğü ve üzerinde, uzun sakalından aşağıya damlayan tütünlü suyun lekesi kalmış dudakları, içinden fısıldayarak okuduğu her kelimedede kıpırdıyordu. Siyah çerçeveli gözlüğünün pırlıtsı ardına gizlenmiş yorgun ve sulanmış gözlerini sabit bir noktaya dikmişti. Singleton'ın tam karşısında, yüzünün hizasında, çömelmiş bir ejderha edasıyla bocurgat çarkının üzerinde oturan geminin kedisi, eski dostuna bakıp yeşil gözlerini kırıştırıyordu. Sanki Singleton'ın ayak ucunda oturan acemi gemicinin eğik sırtının üzerinden yaşlı adamın kucağına zıplamaya niyetli bir hali vardı hayvanın. Charley cılız ve uzun boyunlu bir delikanlıydı. Eski gömleğinin altından kendini belli eden belkemiği, bir dizi küçük tepecik halinde çıkıntı yapıyordu. İnce, geniş ağzının her iki yanından aşağıya inen derin çizgilerle kaplı, sokak çocuklarına has yüzünde büyümüş de küçülmüş gibi, zeki ve alaycı bir ifade vardı. Başını kemikli dizlerinin üzerine eğmiş, eski bir halat parçasıyla gemici düğümü atmayı öğreniyordu. Çıkık alnında küçük ter damlaları birikmişti; ara sıra huzursuz gözlerle ihtiyar denizciye kaçamak bakışlar atıp burnunu çekiyordu, ama Singleton'ın homurdanarak elindeki halatla uğraşan bu şaşkın gence aldırış ettiği yoktu.

Gürültü arttı. Ufak tefek Belfast, başaltının yoğun sıcağında galeyana gelmiş, patavatsızca, şaka yollu bağırıyordu. Gözleri fıldır fıldırdı; kıpkırmızı, bir maske kadar komik suratı esnerken tuhaf şekillere giriyor, bir mağara gibi karanlık ağız açılıp kapanıyordu. Karşısında yarı çıplak, elleri belinde bir adam, kafasını geriye savurup kakhaha atarken diğerleri şaşkın gözlerle olan biteni

izliyordu. Üst ranzalarda iki büklüm oturmuş pipolarını tüttüren adamlar, aşağıda gemici sandıkları üzerine sere serpe uzanmış, kâh aptalca sırtarak, kâh küçümseyici bakışlar fırlatarak dinleyenlerin başları üzerinde çıplak, esmer ayaklarını sallıyorlardı. Ranzaların beyaz kenarlarından gözlerini kırıştıran kafalar uzanmıştı; fakat bu kafalara ait bedenler, beyaz badanalı ve aydınlatılmış bir morgdaki tabut yuvalarını andıran dar oyukların karanlığında kaybolmuştu. Sesler daha da yükselerek bir uğultuya dönüştü. Archie dudaklarını sımsıkı kapamış, sanki daha da küçük bir alana sıkışırçasına, oturduğu yerde iyice büzülmüş, tek kelime etmeden büyük bir gayretle, boyuna dikiş dikiyordu. Belfast ise adeta vahiy gelmiş bir derviş gibi heyecanla bağıyordu: "...Ve ben de dedim ki ona çocuklar, dedim ki o geminin üçüncü kaptanına, 'affedersiniz effendimm' dedim, 'affedersiniz ama Meslek ve Ticaret Odası'ndakiler size kaptanlık belgenizi verirken herhalde sarhoştular!' 'Sen ne diyorsun be adam!' diyerek bembeyaz kıyafetleri içinde, çılgın bir boğa gibi üzerime geldi; ben de elime katran kovasını aldığım gibi o kahrolası sevimli suratından ve fiyakalı ceketinden aşağı boca ettim... 'Al bakalım!' dedim. 'Seni gidi kaptan yarıdakçısı, işe yaramaz herif seni. Bana denizci derler, adamı böyle benzetirim ben!' diye bağırdım... Ardına bakmadan nasıl da tüydü görmeliydiniz çocuklar! Yüzü gözü, her yanı katrana batmış halde! Derken..."

"Sakin inanmayın buna! Katran filan dökmüş değil; ben oradaydım!" diye bağırdı biri. Yan yana bir sandığın üzerine oturmuş, birbirlerine çok benzeyen kendi halinde iki Norveçli, dalın üzerine tünemiş bir çift muhabbet kuşu gibi, yuvarlak gözleriyle masum masum etrafi süzüyorlardı; fakat tüm o şamatanın ve kahkahaların ortasındaki Rus Finlisi, omurgasız, sağır bir adam gibi cansız ve hissiz bir ifadeyle kımıldamadan duruyordu. Onun

yanındaki Archie, elindeki iğneye bakıp tebessüm ediyordu. Gemiye yeni katılan tayfalardan, geniş göğüslü baygın bakışlı bir adam, sesler bir anlığına kesilince Belfast'a dönerek, "Gemide senin gibi bir babayiğit varken güverte zabitlerinden herhangi biri hâlâ hayatta mıdır merak ediyorum doğrusu! Eğer onları da yıldırıp ehlileştirdiyse herhalde kimseye bir fenalıkları dokunmaz artık, ha evlat," dedi.

"Fena değildirler! Hiç fena değildirler!" diye bağırды Belfast. "Ama biz birbirimizi kollayıp dayanıştığımız için... Fena değildirler! Ellerine fırsat geçmedikten sonra asla fena değildirler. Topunun canı cehenneme..."

Belfast öfkeden köpürerek kollarını sağa sola savurdu, sonra birden sırttı, cebinden bir kalıp siyah tütün çıkardı ve vahşice bir gösteri yaparcasına, komik bir hareketle kenarından bir parça ısırdı. Yeni gelenlerden bir başkası, gemi ortasındaki ambarın gölgesinde ağzı açık, konuşulanları dinleyen, kurnaz bakışlı ve suratı bir nacağı andıran, sarı benizli bir adam, tiz bir sesle lafa girdi: "Eh, ne de olsa memlekete dönüş yolculuğu nihayetinde. İster iyi olsunlar isterlerse de fena. Kendi elimle kendi başımı kaşırım ben, eve varacak olduktan sonra. Hem haklarımı savunmasını da iyi bilirim! Gösteririm onlara!" Bütün başlar ona döndü. Sadece toy gemici Charley ve kedi, oralı olmadılar. Kirpikleri beyaz, ufak tefek bu adam, elleri belinde öylece duruyordu. Sanki tüm rezaletlere tanık olmuş, olan biten öfke ve gazaba uğramış gibi bir havası vardı. Sille yemiş, itilip kakılmış, çamurlarda yuvarlanmıştı sanki; tırmalanmış, üzerine tükürülmüş, kelimelerle anlatılmaz iğrençliklere maruz kalmış gibiydi... ve etrafında kendini süzen suratlara, kendinden emin, korkusuz bir ifadeyle gülümsüyordu. Kulakları, paralanmış keçe şapkasının ağırlığı altında aşağı doğru kıvrılmıştı. Siyah ceketinin yırtık pırtık etekleri, baldırla-

rının üzerinde, salkım saçak dalgalanıyordu. Kalan iki düğmeyi de çözmüştü ve ceketin altında gömleği olmadığını herkes görmüştü. Kimselerin sahip olmak istemeyeceği kadar hırpani görümlü o paçavraların, onun üzerinde çalıntı gibi durması hak edilmiş bir talihsizlikti. Boynu uzun ve inceydi; göz kapakları kırmızıydı; seyrelmiş saçları, başının her iki yanından çenesine doğru iniyordu; zayıf omuzları bir kuşun kırılmış kanatları gibi düşüktü. Vücudunun sol yanı baştan başa çamura batmıştı, bu da yakın bir zamanda ıslak bir hendekte uyuduğunu gösteriyordu. Bir gaflet anında katılma cüretini gösterdiği bir Amerikan gemisinden¹ sıvışarak, işe yaramaz bedenini mahvolup şiddetli bir yıkıma uğramaktan kurtarmıştı; iki hafta boyunca yerli mahallelerinde sürtmüş, içki için dilenmiş, açlık çekmiş, çöp yığınları üzerinde uyumuş, gündüzleri de avare gezmişti; karabasaneler diyarından kopup gelen ürkütücü bir ziyaretçiydi o. Birdenbire güverteye çöken sessizliğin ortasında tiksindirici görüntüsüyle gülümseyerek duruyordu. Bu temiz başaltı onun sığınağıydı; aylıklık yapabileceği, yan gelip yatarak, yiyip içerek – ve yediği lokmaya lanet okuyarak – keyif çatabileceği; işten kaytarmak, hile yapmak ve insanlara avuç açmak için tüm hünerini ortaya koyabileceği bir yerdi burası; şüphesiz burası yaltaklanmak ya da kabadayılık yapmak için birilerini bulup tüm bu yaptıkları karşılığında para alabileceği bir yerdi aynı zamanda. Herkes onu tanıyordu. Bir kötülük habercisi gibi, yalanların, arsızlık ve hayasızlığın ebediyen varlıklarını sürdüreceklerinin canlı ispatı olan bu gibi adamların bilinmediği tek bir yer bile var mıdır şu yeryüzünde? Sırtüstü yatarak piposunu tüttüren, uzun kollu, parmaklarının ye-

1. Amerikan ticari gemilerindeki katı disiplin ve ağır çalışma koşulları dillere destandı.

rinde bir kanca olan yaşlı ve deneyimli bir denizci yatağında dönerek onu kayıtsız bakışlarla inceledi, sonra herifin başının üzerinden kapıya doğru uçarak giden uzun bir tükürük savurdu. Herkes tanıyordu onu! O, dümen tutamayan, halat bağlayamayan, karanlık gecelerde işten kaytaran adamdı; gemi direklerinin tepesine tırmanırken her iki kolu ve bacağıyla serenlere sımsıkı sarılan, rüzgâra, sulu kara ve karanlığa sövüp sayan; diğerleri çalışırken denize küfreden adamdı o. Tüm tayfalara çağrı yapıldığında en son ortaya çıkan ve işinin başından herkesten önce ayrılan, çoğu şeyi beceremeyen ve geri kalan işleri de yapmak istemeyen adamdı o. Hayırseverlerin, çıkarıcı ve denizden anlamayan, gemide işe yaramayan adamların gözdesiydi. Haklarını gayet iyi bilen fakat cesaret, dayanıklılık ve açığa vurulmamış inanç, dile getirilmemiş bağlılık gibi bir geminin mürettebatını birbirine kaynaştıran kavramlardan haberdar dahi olmayan, sevimli, takdire şayan bir yaratık. Denize hizmet etmenin zorluklarını hafife alan, nefret dolu, kenar mahallelerin rezil, aşâğılık başına buyruk dölü.

Birisi ona seslendi: “Adın ne senin?” Neşeli bir yüzüzlükle etrafına bakınıp, “Donkin!” dedi. “Nesin sen?” diye sordu bir başkası. İçten bir tavırla söylenmek istenen ama ağızından küstahça çıkan sözlerle, “Ne olacak, senin gibi bir denizciyim, ihtiyar,” diye cevap verdi. “Eğer bitip tükenmiş bir ateşçiden daha perişan bir görüntün yoksa ben de ne olayım,” diye yorum yaptı tayfalardan biri, kendinden emin bir mırıltıyla. Charley kafasını kaldırdı ve alaycı, tiz bir ses tonuyla, “Hem adam, hem de denizci,” dedi ve burnunu elinin tersiyle sildikten sonra eğilip büyük bir gayretle ipleriyle uğraşmaya devam etti. Birkaç kişi güldü. Diğerleri kuşkulu bakışlar fırlattılar. Pejmürde kılıklı içerlemişti. “Başaltına yeni gelen bir arkadaşı ne de güzel bir karşılama biçimi ama,” diye huysuzca homur-

dandı. “Siz insan mısınız yoksa bir alay insafsız yamyam mı?” Belfast öne fırlayıp ateşli, tehditkâr, ama aynı zamanda da dostça bir tavırla, “Sakın gömleğini çıkarma, yoldaş!” diye bağırdı. Korkuluk kılıklı inatçı herif güya şaşır-mış gibi sağına soluna bakarak, “Kör mü bu adam yahu?” diye sordu. “Gömlek filan giymediğimi görmüyor mu?”

Kollarını çarmıha gerilmiş gibi yanlara açtı ve kemiklerinin üzerinde asılı duran paçavraları gösterişli bir hareketle silkeledi.

“Neden peki?” diye devam etti yüksek sesle. “Kahrolası Amerikalılar haklarımı savundum diye bağırsaklarımı deşmeye çalışıyorlardı. Ben bir İngilizim, tamam mı! Üzerime saldırdılar ve ben de kaçmak zorunda kaldım. İşte nedeni bu. Hayatınızda hiç sıkıntıya düşmüş, meteliksiz kalmış birini görmediniz mi? Ne biçim bir gemi bu böyle? Beş parasızım. Hiçbir şeyim yok. Ne çanta ne yatak ne yorgan ne gömlek – üzerimdekilerden başka lanet olası bir çaput parçası bile yok. Fakat o Amerikalılara karşı koyacak cesaretim vardı. Dostunuza fazla pantolonlarından birini verecek kadar vicdan sahibi biri var mı aranızda?”

Bu adam oradaki kalabalığın saf dürtülerine seslenmeyi iyi biliyordu. Kimi şaka yollu kimi hor görerek kimi de öfkelenip kızarak ona karşı şefkat ve merhamet hislerini çabucak dışa vurdular; hayal gücünü zorlayan siyah paçavraların arasından görünen ve insan türüne mensup olduğunu kanıtlayan kollarının beyaz derisiyle orada dururken üzerine atılan bir battaniye ile gösterdiler merhametlerini ilk başta. Ardından bir çift eski kundura düştü, çamurlu ayaklarının dibine. Denizcilerden birinin, “Alt-tan!” diye bağırarak dürüp büküp attığı, katran lekeleriyle ağırlaşmış branda bezinden bir pantolon omzuna çarptı. Aniden bastıran sağanak bir yağmur gibi yağmaya başlayan yardım ve cömertlikleri, kuşku dolu yüreklerine dalga dalga acıma hissi saldı. Başlı darda bir yoldaşlarının içine

Narcissus'un Zencisi, deniz edebiyatının en büyük adı, en usta kalemi olarak tanımlanan Joseph Conrad'ın bir uzun öyküsüdür. Yazarın kişisel deneyimlerinden kaynaklanan bu öyküyü okurken, fırtınalı bir denizde dalgaların üzerinize doğru geldiğini, güvertesinde çaresizlik içinde kıvrandığınız teknenin alabora olma tehlikesiyle karşılaştığını sanki oradaymışçasına hissedeceksiniz.

Gemi mürettebatıyla el ele verip teknenizi kurtarmaya çalışacak, bu arada sizin varlığınızı umursamayan patrona karşı yine birlikte hıçlanacaksınız.

Üzerleri beyaz köpüklerle taçlanmış dalgaların peş peşe şahlanıp devrilmesini, görkemli bir deniz tablosuna bakar gibi izleyeceksiniz.

#klasikler #ingilizklasikleri #fırtına #yolculuk #denizedebiyatı #dayanışma
#bombay #londra

Kapak resmi: Christian Krohg

ISBN 978-975-07-5184-4

